

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Pest'a Domineca 30 aug. 11 sept.	Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni; ca premiu se dau tablouri pompóse. La fia-care numeru se alatura o cölla de romanu.	Pretiulu pentru Austri'a pe jul.-dec. 5 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jul.-dec. unu galbenu, pentru tablou trei sfánti.	Nr. 35.	Cancelari'a redactiunii Strat'a sierpelui Nr. 2, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenumeratiune.	Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in libra- ri'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.	Anulu VI. 1870
---	---	--	------------	--	---	----------------------

Publicatiune. *)

Pentru formarea si constituirea societátii cu scopu de a creá unu fondu spre a infintiá unu teatru natiunalu romanu, se va tiené *adunare in dílele de 4 si 5 octomvre 1870 st. n. in Deva.*

Lucrârile acestei adunári voru fi:

In diu'a de 4 octomvre :

- 1) Se va alege unu presiedinte ad hoc si doi secretari.
- 2) Comitetul alesu de inteligenti'a din Pest'a, va face reportu despre totu ce s'a facutu in cestiunea fondului de teatru natiunalu romanu pana la adunare; elu va comunicá proiectulu de statute spre a fi studiatu si a se poté desbata in siedinti'a urmatória.
- 3) Se va alege o comisiune de trei membri, la care se voru inscrie toti aceia, cari voru voi a fi membrii societátii; ea va incassá ofertele séu tacsele ce acesti-a aru depune.
- 4) Se voru luá si alte conclusiuni ce s'aru vedé necesarie.

In diu'a de 5 octomvre.

- 1) Comisiunea numita in diu'a precedente va presentá si cetí list'a celoru ce se voru fi inscrisu spre a fi membrii societátii.
- 2) Acestia, si cei ce voru fi contribuitu séu se voru fi inscrisu la comitetulu din Pest'a, voru formá adunarea constituanta, si voru luá in desbatare proiectulu de statutele societátii.
- 3) Dupa desbaterea si adoptarea statuteloru, se va constituí societatea in intielesulu acestora, si se voru alege organele ce se voru fi prevediutu in statute.
- 4) Se voru luá si alte conclusiuni ce s'aru vedé necesarie.

Aducemu acestu programu la cunoscintia publica, si facemu apelu la toti patriotii romani, innvitadu-i a luá parte, câtu se poté mai numerosi, la adunarea alu carei scopu este, a pune bazele unui institutu atátu de simtítu pentru cultur'a si instructiunea poporulu romanu.

Bucuresci ²⁵/₁₃ augustu 1870.

In numele comitetului :

Dr. Iosifu Hodosiu
presiedinte.

*) Tóte diurnalele romane sunt rogata a luá in colónele sale acésta publicatiune.

Cantecele haiducesci.

(Cetitu de autoru in adunarea de la Nasendu in 8 aug.)

(Fino.)

Dar sê ascultâmu unu altu cantecu! Este unu dialogu intre mama si feciorulu ei haiducitu.

Mam'a:

— Frundia verde, stejarelu,
Dragulu mamei vonicelu,
Lasa-te tu de predatu,
Câ te-i plange spendiuratu!

Fiulu:

— De-asiu sci, mama, c'ar fi-asiá,
De predatu nu m'asiu lasá!
De-ar vení primavér'a,
Sê punu siéu'a pe siarg'a,
Sê-mi ascutu sabiór'a,
Si sê plecu in Craiov'a,
Sê me tienu pe la strimtori,
Sê ucidu din turci si greci,
Sê retezu la parpaleci,
Ca sê cumperu boi si vaci,
Sê impartu pe la saraci!*)

Póta-se óre mai bine / Caracterisá viéti'a,
ideile si aspiratiunile haiducului, decâtu prin
aceste síre din urma ale cantecului?!

Elu nu ingrigesce de sine, nu vré a-si in-
multí averea, ci imparte tesaurii sei intre cei
saraci, ca aceia sê-si póta cumperá boi si vaci!

Si de la cine a luat elu acei tesauri?

De la inimizii patriei si némului seu. De
la aceia, carii au impilatu poporul romanu
din mosi stramosi. De la aceia, carii au rapitu
cu forti'a acei tesauri de la poporul nostru.

Este acést'a vr'o crima?

Dar atunce secularizarea manastireloru in
Roman'a, prin care s'a recastigatu din manile
strainiloru usurpatori unu tesauru imensu in
folosulu tierii si alu natiuni, acestu actu aplau-
datu de tóta lumea civilisata asemenea este o
crima!

Intr'aceea noi sê trecemu mai departe!

Sê ascultâmu dara inca unu cantecu, care
dóra va reversá o lumina si mai clara a supra
situatiunii din acele timpuri, — si va face a se
intielege si mai bine motivulu, pentru care
multi tierani romani erau siliti a parasí vetrele
loru strabune si a se face — haiduci!

Canteculu e intitulatu „Haiduculu ranitu“,
in care elu se plange catra mama-sa astu-
felu:

— Du-te, mama, cu noroculu,
Si me lasa-aici cu foculu,
Câ de-acum nici mam'a póte
Sê me scape de la mórte!
Câtu am fostu eu neatinsu,
Multe curse am invinsu,
Multi secui am seceratu,
Ca sê-mi facu pamentu curatu.
Dar acum mi-a venitu rindulu
Sê me ducu si eu ca gandulu,
Sê me ducu din acestu locu,
Unde-i robot'a cu focu!

Aceste cuvinte „robot'a cu focu“ ni es-
plica totulu. Nu trebuie sê vi spunu, cea fostu
robot'a, câ-ci suntemu in Transilvani'a...

La inceputulu secolului presinte s'a ivitu in
Romani'a unu haiducu vestitu, pe care poporul
— din caus'a colórei perului seu — l'a pore-
clitu „Bujoru.“ Elu erá fecioru boerescu la mo-
sî'a unui boeriu; fiindu inse reu batutu intr'o
dî de stapanulu seu, Bujoru a apucatu calea
codrului, ca sê-si resbune in contra boeriloru.

Poporul — batutu de boerii sei, nu odata
ca Bujoru, ci necontentitu, si fara de mila, in
decursu de secolu, — l'a salutatu cu aceste
síre:

Frundia verde de negara,
A iesítu Bujoru in tíera!
Bate, préda, nu omóra,
Pe ciocoi i baga 'n fiére.

Bujoru s'a rescolatu in contra ciocoiloru.
Elu — precum díce canteculu — a batutu, pre-
datu, inse n'a omoritu, ci numai pe ciocoi i-a
bagatu in fiére.

Din asta cauza poporul l'a si iubitu
multu!

Din urmatóriele síre se va vedé, câ de
Bujoru nici chiar fetele nu fugiau:

Ici in vale, cóle 'n vale,
Suna-unu glasu doiosu cu jale,
Glasu frumosu de téta mare,
Bujoru prinde-o sarutare!
Ici in vale, la perú,
Dóue fete spéla gráu,
Bujoru le tiene de brâu.
Ici in vale, la fantana,
Dóue fete spéla lana,
Bujoru le stringe de mana.

*) „Informat unile Bucurescene“ nr. 114. anulu
1870.

Ici in valea lui Terinte,
Dóue fete culegu linte,
Bujoru le scóte din minte !

De cumva manile lui Bujoru erau petate
cu sange nevinovatu, de siguru fetele aru fi
fugitu de elu cu gróza, si nu-lu iubiau.

In urma inse fú prinsu si Bujoru si dusu
inaintea divanului. Acolo lu-intrebara, câ omori-
ritu-a elu multi crestini ?

Ér Bujoru cruce si-facea,
Si cu dreptulu respundea:
— Mortu de omu eu n'am facutu,
Dar ciocoi multi am batutu !
— Stefane, Bujorule,
Unde ti-sunt averile,
Ca sê-ti scapi tu dílele ?
— Le-am ascunsu pe la copaci,
De-ajutoriu la cei saraci,
Sê-si cumpere boi si vaci !

Va sê díca, Bujoru si-potea mantú viéti'a,
de cumva descoperiá unde si-a ascunsu ave-
rile ; elu inse preferè a morí, ca astu-felu sê
póta da „ajutoriu la cei saraci“, ca aceia „sê-si
cumpere boi si vaci!“

Unu omu, care prefera mórtea in locu de
a devení tradatoriu ; unu individú, care se sa-
crifica pentru interesele poporului : este elu óre
unu hotiu ?

Si poporulu, celu-ce iubesc pe aceia, carii
au luptatu, suferitu, si moritu cu abnegatiune
pentru dinsulu, este elu óre demnu de in-
sulta !

A, taceti gure calumniatórie, câ-ci oper'a
vóstra e — infama !

Dar timpulu a inaintatu... Mi-ceru scu-
sele pentru câ am abusatu atátu de multu de
paciinti'a dvóstre... Numai câte-va cuvinte,
si voiú terminá.

Sê resumámu cestiunea !

Scopulu acestei modeste lecture a fostu a
resfrange cu poesí'a poporala in mana acea
acusatiune a unoru literati straini, câ poporulu
nostru adóra in cantecele sale pe nesce hoti ;
si câ eroii lui sunt nesce ucigasi miserabili...

E bine, am avutu onórea d'a analisá mai
multe cantece haiducesci, si prin ast'a credu a
fi doveditu de ajunsu, si claru, câ acea acusa-
tiune n'are nici unu temeiu.

Am reprodu su numai câte-va din cante-
cele nóstre haiducesci, câ-ci cadrulu angustu

alu acestei lecture nu mi-a permis a citá si
mai multe.

Provocu inse pe toti contrarii nostri sê
scruteze poesí'a nóstra poporala, si de voru
gasí intr'ins'a numai unu singuru síru, care ar
glorificá hotí'a, talharí'a, cu unu cuventu in-
moralitatea, eu me voiú retrage cu rusíne.

Inse nu voru gasí...

Din contra voru dá de multe, nenumerate
cantece poporale romané, cari voru denunciá
chiar contrariulu, cari condamna si despre-
tuescu tocmai pe aceia, a carora prémariere li
se atribue.

Dar mai antâiu se cere, ca ffa-care sê scía
adeverat'a definitiune a cuvintelor „hotiu si
talhariu“, — ca nu cumva din ignorantia sê
deie aceste numiri chiar adeveratiloru lupta-
tori ai libertátii.

Casulu din urma ni s'a intemplatú de
multe ori. Au nu vedemu, câ ignorantí'a inso-
cita cu nerusínare a calificatu de „hotiu“ si pe
acelu martiru alu nostru, carele la 1784 a
cantatu :

Haidati feciori dupa mine,
Sê ve 'nvetiu a traí bine !

Audíndu de aceste, nu potemu sê respun-
demu altu ce-va, decátu sê esclamámu :

..... Asié a fostu totu-de-una,
Câ de celu gonitu se léga clevetirea si minciun'a,
Precum muschiulu se latiesce pe copaciu, pe care-lu
tai,
Si nu-lu lasa pan' ce vermii nu-lu prefacu in putre-
gaiu.
Saraculu tieranu, ce-si perde vitisiórele séu plugulu,
Robulu osinditu, ce fuge, blastemandu biciulu si ju-
gulu,
Toti cei slabi, isbiti de sórte, de nepasti incungiu-
rati,
Afa 'n codru mangaiare si ni dau nume de frati ! . .
Candu privesci tóta Moldova, parasita 'n jafu si sila,
Pe cei buni in nepotintia, pe cei rei fara de mila ;
Veneticulu si paganulu, celu de nému si celu bogatu,
Numai ei avendu dreptate si la voda si la svatu,
Caciuliti de tóta lumea, fara grige de nimica,
O ! atunci ti-pare bine, candu de-odata se ridica
Spaim'a de haiduci in tíera, nascuti din alu tierii
chinu,
Precum o dorere cruda nasce 'n pieptu câte-unu sus-
pinu ! *)

Iosifu Vulcanu.

*) „Resvanu si Vidra“ de B. P. Hasdeu, edit.
III. pag. 54.

Liljeçi

(Suvenire de la Hunedóra.)

Mana-si lun'a, mana-si linu
 Dalbulu caru pe ceriu seninu ;
 Eu stau singuru, singurelu,
 Langa falniculu castelu
 A lui Uniade Corvinu.
 Si muschióse zjduri hide
 Umbre lungi ascernu departe,
 Palida candu lun'a ride,
 Peste turnurile sparte,
 Ce se 'nclina pentru veci,
 Prin castelu sbóra si bate,
 Din de piele aripi late,
 Negru stolu de lilieci.

Precandu eu me miru uimitu
 De castelulu invecitu ;
 Éta 'n vale se ivescu
 Dóue umbre, ce sioptescu
 Cu graiu surdu si ragusitu :
 „Sé urcâmu p'asta carare,
 Ce la curte oblu duçe . . .
 Vin' deschide, mei portare,
 Ielele sé nu ne-apuce,
 Ielele sé 'n umbra zacu !“
 Si spre dinsii sborandu bate,
 Din de piele aripi late,
 Unu portariu — unu liliacu.

E Ioanu celu bravu ostasiu,
 Si cu craiulu Mateiasiu ;
 Amendoi pórt'a deschidu,
 Si-apoi rapede se 'nchidu,
 Intr'alu loru stravechiu locasiu.
 Unu argatu chiama din casa,
 Sé le spele de rugina,
 Armatur'a ce-i apésa ;
 Si zau'a de pulberi plina
 De pre dinsii si-o desfacu.
 Catra ei sbóra si bate,
 Din de piele aripi late,
 Unu argatu — unu liliacu.

Si vitejii mai usiori,
 S'apuca de subsuori ;
 Si spre scara purcediendu,
 Din capete clatinandu,
 Se 'ntréba de multe ori :
 „Unde ne-au remasu oscenii,
 De nu vinu sé ne urmedie ?
 In castelu ce facu curtenii,
 Câ nu esu sé ne ureze ?
 Dormu ca 'n somnulu celu de veci !“

Dar prin curte sborandu bate,
 Cu de piele aripi late,
 Lungu cortegiú — de lilieci.

Printr'unu negru coridoru,
 Ca dóue neluce sboru ;
 In salonu candu se ivescu,
 Li se pare câ 'n talnescu
 Pre toti cunoscutii loru.
 Apoi striga : „Bucatare !
 Fâ ospetiulu, tinde mese ;
 Sé petrecemu in serbare,
 Cu baroni si baronese,
 Pre pung'a celui seracu !“
 Si spre dinsii sborandu bate,
 Din de piele aripi late,
 Bucatariulu — liliacu.

Més'a-i tinsa ; langa ea
 Siedu sé mance si sé bea ;
 Lacomi gurele-si deschidu,
 Dar candu бага man'a 'n blidu,
 N'au nimic'a ce sé ia.
 Hur'a ! din pocale góle
 Béu a umbreloru pasciune. . . .
 „Nu vré nime sé se scóle,
 Spre-a ne face-o 'nchinatiune ?“
 Dícu vitejii, si-apoi tacu.
 Prin salonu sbóra si bate,
 Din de piele aripi late,
 Oratoriulu — liliacu.

— „Fis ! fis ! fis ! mari capitani,
 Gróz'a crudiloru Osmaní,
 A le vóstre fapte mari
 Au repusu pre multi barbari,
 Ce-ai crucei fura dusmani.
 Fis ! fis ! fis ! glori'a vóstra,
 Admirata de-alta data,
 Adi e moscenirea nóstra,
 Si de noi va fi portata,
 Cu cantâri din veci in veci !“
 In salonu sbóra si bato,
 Din de piele aripi late,
 Negru coru — de lilieci.

In locu de-a se bucurá,
 Vitejii 'ncepu a oftá ;
 Si privindu-se 'ntristati,
 Sabiile-si tragu turbati,
 Maniosi graindu asiá :
 „Stefanu-voda si cu Draculu,
 Glori'a ne 'ntunecara ;
 Ostasi, haideti ! pre Valaculu,
 Sé-lu gonimu dintr'a lui tíera,

Si sê-lu stingemu pentru veci!⁴
 Dupa ei sbóra si bate,
 Din de piele aripi late,
 Oscirea — de liliaci.

Liliaci, umbre s'au dusu,
 Cã ci lun'a mi-a fostu apusu;
 Êr eu singuru, singuru lu,
 Parasindu vechiulu castelu,
 Me suiam pe-unu dèlu in susu.

Pergolesi.

— Schitia artistica. —

(Fine.)

III.

Câte-va dî'e mai tardîu Pergolesi zacea
 torturatu de fierbintiél'a nesuferibila a friguri-
 loru. Venerabilulu si betranulu medicu, care
 nu pregetase a cercetá pe junele in solitari'a

— Regele e ucisu... Dar scii cine se acusa? . . . („Cavalerii noctiv“, tom. I. pag. 136.)

Mus'a-mi chiamam sê me 'nspire,
 Ca sê facu o poesia,
 Dintr'o simpl'a nelucire;
 Déca cui-va potu sê fia,
 Nelucirile pre placu —
 Inainte-mi sborandu bata,
 Din de piele aripi late,
 Mus'a mea — unu liliacu.

I. Lapedatu.

lui camera, clatinà ingrijatu cu capulu, si câte
 odata, candu acessurile ajungeau la gradulu de
 culminatiune, mai câ erá sê créda, câ arta lui
 Esculapu este numai o hipotesa nesigura.

In fine totu-si jun'a natura a lui Pergolesi
 invinse forti'a morbului, si dupa dóue luni elu,
 conformu consiliului medicalu, fu in stare sê
 mérga la *Tore del Greco*, pentru ca sê respire aeru
 curatu. Inse voi'a lui de viétia lu-parasi si cu-
 raggiulu lui i se franse. O tusa de sange, ce se

repetá din timpu in timpu, i uscà meduv'a din óse, si elu observà, câ finea vietiei sale nu mai erá departe.

Pentru ca cineva sê intieléga acésta transformare neasceptata, e necesariu a aflá, câ „Olimpiad'a“ lui, creatiunea pe care elu contase intru tóte, facù fiasco. Acésta influintià periculosu a supra delicatei anime a lui Pergolesi. Elu nu asceptase o aclamatiune sgomotósa din partea poporului, pentru o musica care nu erá acomodata gustului multímei; dara elu asceptase celu pucinu recunoscinti'a artistiloru capabili. Din toti acestia numai unulu singuru erá care lu-pricepea si lu-consolá; si acest'a erá Duni, rivalulu lui. Inse acést'a pe elu nu-lu putea recompensá pentru sentinti'a opiniunii publice, care lu-numiá unu fantastu, care a voitu sê faca furóre prin o extravagantia ne mai audíta. In umórea lui cea rea elu depuse juramentulu, câ nu va mai compune nici odata pentru teatru, ei si-va consacrá ultimele sale dñle compositiuniloru bisericesci.

Si astfelu elu lucrà diu'a si nóptea, usandu de timpulu ce i mai erá permis de a vietuì, Se vorbesce despre o filomela, care nu incetà de a cantá pana ce nu i se rupse pieptulu. Astfelu erá si cu elu. Elu simtiá sagét'a omoritória a mortii in pieptulu seu; dara din plaga curgeau dinpreuna cu sangele animei lui tonurile de filomela ale melodíloru lui.

Multe si sublime au mai compusu elu in ultimele sale dñle; dara canteculu lui de lebeda „Stabat mater“, pe care elu o a finitu in penultim'a dñ a vietiei sale, intrece totu ce numai a potutu elu compune vre-odata.

Se incercara multi dupa dinsulu de a se luptá pentru laur'a aceea, si de a cantá despre dorerea santei madone in tonuri farmecatórie, dara pe elu nu l'au ajunsu inca nici unulu.

Preste putñu sant'a cantare resunà in tóta Itali'a, si unde unu peregrinu intrà intr'o catedrala majestatica, si invinsu de forti'a melodie-loru, intrebà de barbatulu acel'a ce fu in stare a formá astfelu de tonuri, atuncea se uitau mirandu-se si cu unu aeru orgoliosu la veneticulu, care nu scie nemica despre Maestro Pergolesi si despre „Stabat mater“ alu lui.

IV.

In capulu acest'a din urma voiu enará ce evenimentu straniu a fostu acel'a, ce a potutu entusiasamá mai de aprópe pe Pergolesi, pentru ca sê si compuna pe „Stabat mater“, celu nemoritoriu alu seu.

Pergolesi facèndu o calatoría prin Itali'a

si visitandu cetátile cele mai insemnate, veni in anulu 1736 si la Neapole, unde pe atuncea erá preste totu la vorba prinderea unui banditu temutu fórte tare, care prin 'admirabil'a lui desteritate si curagiu reusíse in mai multe renduri a scapá de persecutárele politíei neapolitane. Indemnatu prin conversárele comune, artistulu se decise a fi martoru la esecutarea acelui omu, de si acésta decisiune erá contrasta caracterului seu usuatu.

Fía câ elu negligà ór'a, fía câ anim'a lui compatimitória lu-retienù de a fi martoru unui actu atátu de ingrozitoriu, destulu câ pe candu sosì elu la loculu esecutáre, infortunatulu deja finise de a mai viá.

Multímea de poporu, care fusese numeroáa, din ce in ce se respandea, si astfelu elu se putea acuma apropiá de furcile pe cari erá suspinsu cadavrulu. La piciórele loru zacea o femeia ingenunchiata. Gemetulu si suspinele ei constatau desperarea ei. Pergolesi priviá cu mirare vestmintele ei alese de si bizare si neorenduìl'a in care se affau.

Deodata, trasarindu convulsivicu, ea si ridicà ochii spre ceriu cu o privire imputatória si totu deodata rogotória pentru gratia.

Pergolesi cadiù in estasu.

Ea erá o madona de ale lui Rafael! O madona cu peru lungu, care cadea pe umeri ce emulau in albétia cu alabastrulu, si totu deodata inundandu tali'a cea mai fina si formele cele mai delicióse.

Miscatu cu violentia elu intrebà:

— Cine este femeia acésta?

— Cine esti si de unde vfi dta, de nu cunosci pe Marta cea frumósa, consórtea banditulu Stenio?

— Ce, ea ar fi....?

— Consórtea barbatulu aceluia, pe care l'au spenzuratu astadi de diminétia. — Ea lu-iubiá, sirman'a femeia... Si de candu elu se aflà in temnitia, i s'au clatinatu mintile, ea alérgea pe stradele cetátii, canta imne, si cantece religióse, dara asculta — tacere, ca incepe a cantá!

Si intr'adeveru se audu nisce tonuri subtile si neintielegibile, cari apoi devinu mai sonore si mai chiare; mas'a poporului pana atuncea sgomotósa si larmuitória deodata devine liniscita, muta si nemiscata la scen'a acést'a elegica si sublima, ea ingenunchie si asculta intr'o tacere surda litaniile catra Madona, pe care le cantà sirman'a Marta, si preste putñu multímea consuna cu ea in „Ora pro nobis!“ (róga-te pentru noi...)

In ochii tuturor sclipescu lacrimile . . . .
anim'a lui Pergolesi erá pe ací sê se rumpa.

Imnulu s'a finitu, tacerea mortala ce mai durá inca vre-o câte-va mominte iertá de a deosebí pasurile soldatiloru ce se apropia, ei vinu, urmati de agentii politiei, pentru ca sê duca cadavrulu esecutatului.

Fara indoiéla Marta presimtieá intentiunea lorú; ea imbratosiá cu debilele-i mani infortunatulu stelpu, lu-apesá convulsivicu de pieptulu ei, ca si candu ar fi voitu sê-i rapésca tristele remasítie; voiau sê o constringa pentru ca sê se departeze de acolo; ea scóse unu típetu infioratoriu, atuncea ea fu respinsa cu brutalitate. Cadavrulu banditulu este pusu pe unu caru, ce stá sê pornésca. Marta eliberandu-se printr'o incordare desperata a fortieloru ce i mai remasera, grabesce intr'acolo . . . deja este aprópe de a se aruncá sub rótele carului, atuncea o apucá Pergolesi, care i urmase cu unu ochiu atentu tóte miscâriile ei, si o opresce de lá realisarea intentiunii ce o a avutu, — lesinat'a ea i cade in bratielu lui.

Mi-este preste potintia a descrie impresiunea ce o simtieá elu, candu priviá aceste liniamente palide si transfigurate ale acestei victime a unui amoru inocentu si a capritiuriloru fatalitâti.

Câte-va mominte statú astfelu artistulu nostru cu protegiat'a lui, formandu o grupa démna de ori si care pictoru; intr'unu tardíu Marta éra-si vení in ori, puse man'a pe frumós'a ei frunte, ca si candu ar fi voitu sê stérgea de pe dins'a o fantasmagoria infricosiata a urui visu avutu; dupa aceea i se schimbá fisionomia, ea erupse intr'unu risu ilaru, caruia i urmá apoi unu suspinu profundu; dupa aceea ea apucá bratiulu defensórelui ei, lu-trase din multímea ce i incungiurá, alergá cu dinsulu prin stradele cetâti, cu perulu resfiratu si fara ca sê ia in consideratiune cum ea si-vulnera delicatele ei picíore de ascutítele pietre ale pardoselei. Din candu in candu ea si-ridicá spre elu frumós'a ei fatia, — care se pareá a fi transfigurata printr'o inspiratiune divina, — aratandu-i cu degetulu tínt'a drumulu lorú.

Astfelu ea alergá inainte, pana ce ajunsera intr'unu suburbu alu capitalei, aicea ea incliná spre o strada mica si murdara, intrá intr'o casa obscura, sul trei trepte si dupa ce impinse cu piciorulu o usia putreda inapoi, aretá infricatulu ei companionu o camera, din care se ridicara doui copii acoperiti cu sdrentie, cari lamentandu se aruncara in bratielu mamei lorú, cerendu de mancare.

Acuma scen'a descrisa pana ací si-ajunsesese punctulu de culminatiune; sirman'a mama, ce acuma cugetá numai la suferintiele copiiloru sei, alergá prin tóte anghiurile locuintei sale triste, deschide unu scrinu, in care se aflau aruncate una preste alta talere sparte si alte vase in neorenduíela, ea le ridica una câte una si le depune éra-si plina de desperare. Deodata o raza de bucuría i luminéza palid'a ei fatia. Ea si-luá pe copilasi de mana-i ingenunchie inaintea artistulu, si incepe cainsa, si ingenunchiandu, din nou farmecatoriulu ei cantecu. Éra-si este Marta care se róga pentru ajutoriulu fiintieloru acelea inocente, carora ea li-a datu esistintia. Ea cantá si vócea ei deviní si mai miscatória. Erá o mama, care se rogá pentru copíii ei, pentru copíii ce erau sê móra de fóme.

Pergolesi nemiscatu si cu lacrimi in ochi contemplá acést'a imagine tragica. . . . In fine elu si-vine in ori, prin ide'a la suferintiele acestoru infortunati, elu fuge din cas'a miserfei, alérge la ospetariulu celu mai de aprópe si comanda a se da familiei cele mai utile pentru de a poté vietuú, dupa aceea elu se departéza cu anima franta.

Mai 'nainte de a plecá Pergolesi din Neapole visitá inca odata pe Marta si pe copíii ei aducându-li bani, atuncea elu audí pentru ultim'a data pe Marta cantandu imnulu madonei.

Pentru de a se distrage si pentru ca sê-si dea ideiloru sale o alta directiune, elu se decise a visitá craterulu Vesuvului, si se duse la Tore del Greco, la unu satu ce se intinde la pólele acestui vulcanu. Inse impresiunile ce elu le primise la Neapole nu voiau sê-i parasésca memori'a. Aici deci in singuratate, incungiuratu de o natura sublima, meditá elu despre sórtea unei fiintie frumóse si interesante, care ca o consórte a unui barbatu nedemnu de dins'a si pe care ea totu lu-mai iubiá cu tineretie chiaru si dupa depositoriulu lui modu de mórte, despre o mama ce se sacrifica pentru viéti'a copíiloru sei; astfelu meditandu elu inmugurí intr'insulu planulu de a compune „Stabat mater“, pe care-lu si realisá preste putínu.

Modest'a camera a unei case din Tore del Greco fu loculu unde Pergolesi, inca plinu de impresiunile ce i le causase aventur'a lui cu frumósa Marta, compuse renumitulu imnu „Stabat mater“, care i fu si canteculu lui de cidnu; câ-ci nu multu dupa aceea morí si elu abié de trei-dieci de ani.

I. G. Baritiu.

SALONU.

Scrisori de la Paris.

— 28 augustu.

Domnule redactore!

Inainte de a resună trompetele si de a bufui tunurile pre si sub fortificatiunile Parisului, me grabescu a ve impartesi urmatóriile.

Capital'a Franciei ascépta pre principele regalu prussescu din dí in dí. Fortificatiunile sunt puse in stare de aperare; siantiurile sunt implute cu apa. In momentul candu ser'u acestea, voru fi ridicate, precum spunu diuariile, 2500 gure de focu pre zidurile fortificatiunilor. Dupa „Paris-Journal“ vr'o 400,000 de chassepoturi voru intimpiná pre asediatori. Exploratorii prussieni s'au veduutu dejá aprópe de Paris. Aproxionamentulu capitalei continua de a se face. Vite, bucate si legume seci se importéza necurmatu.

Se crede, cá guvernamentulu nu se va miscá din Paris. Tuileriile se voru schimbá intr'o imensa ambulancia; totu asié are sê se intemple si cu palatulul senatului din gradin'a Louxembourg.

Gardele mobile de la St. Maur au plecatu, nu se scie unde. Asemené plecara eri sér'a o multíme de francitiori voluntari. La Lyon se forméza o armata de 50,000 de soldati betrani in congediu. Alt'a de 40,000 se va formá in dílele acestea langa Paris.

De la teatrulu luptei (in giurulu Metz-ului) n'avemu sciri sigure. Depesiele belgiane si luxemburgice spunu, cá in 25 ar fi avutu locu o sangerósa lupta pre la Metz in carea unu francesu ar fi datu pieptu cu câte 7 prussieni.

Acést'a se mai intaresce si prin spusele unui locotenentu colonelu francesu, care veni ranitu de pre campulu luptei la Paris. Elu díce, cá s-a facutu parapeto de cadavre prussiane pentru a mania mitraliesele.

Alsaci'a si Loren'a sunt declarate provincie prussiene, cu tóte cá ostirea germana n'a luatú inca nici o fortarétiá din aceste tieri. Fortaretiele se apera intr'unu modu teribilu, facéndu minuni de vitejía. Se spune, cá Prussienii aru fi parasitu Toul-ulu, desperati de a-lu poté luá.

Inaintea Toulului gard'a mobila prepadí dóue regimente prussiene din gard'a regala. Prussienii sunt, precum amu díce, redusi la sép'a de lemnu. Nu scúu cáti si cum voru mai esi din Francia'a.

Dispositiunea natiunii francese e admirabila. Toti se scóla in contra cutropitoriloru si ragnescu turbati dupa arme.

Nu-mi permite nici timpulu nici spatiulu pentru a ve descrie actele maretie a le armatei francese si portarea cetatiuniloru cea fara esemplu. Déca post'a va continuá servitiulu, ve voiú tramite alte corespondintie.

Nu sciu cum o vomu duce noi prin Paris in timpulu bombardárii. Sum siguru, cá glontii prusiani nu voru avé magic'a potere sê ajunga pana in Quartier latin; dar cu tóte a tea avemu sê suferimu.

— 31 augustu.

Domnule redactore!

Credú cá nu voiú face reu de a ve descrie — conformu promisiunii me'e din 28 aug. — mai pre largu starea in care se afla Parisulu in diu'a de astadi. Fisionomi'a grandiósei capitale s'a schimbatu cu totulu, decandu s'a pusú in statu de asediu, si decandu ascépta pre inimecu langa zidurile sale. Preocupatiunile de frunte sunt aceste trei: intarirca fortificatiuniloru, aprovísunea capitalei, si inarmarea locuitoriloru. La fortificatiuni se lucréza fara intrerupere si cu barbatía indoita, decandu ministeriulu declará in camera, cá Prussienii sunt aprópe. Privitorii curiosi nu mai incapu pre langa fortificatiuni. In unele locuri ne tememu, cá lucrárele nu voru ajunge la desavarsire pana la sosirea Nemtiloru. Cu tóte astea cetatiunii nu desperéza; ei voru implé lacunele cu piepturile lorú in diu'a de nevoia.

Incátu pentru aprovizionamentu, elu inaintéza cu pasi rapedi. Din totu pregiurulu Parisului navalescu tieranii cu vite, cu grane si cu legume. Bois de Boulogne e plina de boi si de oi; bieteles animale n'au ce mai pasce si sunt reduse la frundietulu faimósei promenade. In tóte arondismentele capitalei s'au facutu magazine, unde tieranii sê-si gramadé-ca granele si legumele. La halele centrale, piati'a de frunte a Parisului, alérge de diminéti'a pana sér'a orasionii din tóte partile ca sê-si cumpere pre sém'a gurei pentru timpu indelungatu, Cartofii, fasolea, mazerea, linteá si rizulu sunt articulele principale dupa care se batu cumperatorii. Alalta-eri se vindeau dejá cu pretiuri indoite; eri mai scadiura. Sê vedi imbulzeli in acésta piatiá si s'audi sgomote! Ce e mai interesantu este de a studiá fisionomiile. Bietii tierani sunt spariati pana dincolo; nesiguranti'a despre diu'a de mane i róde in mediulu animei. Precupetii parisieni inse sunt mai veseli, cá-ci cumperatiunu si vendú scumpu. Cumperatorii, cari dupa stare i, unii sunt mai nepesatori si cumpera ce gasescu si unde gasescu, cá-ci au bani; dar ómenii seraci! Ti-se sfásiá anim'a. Têrguescu carturi de óre pentru o libra de leguma, séu pentru o mana de farina; in urma d'abié se intorcú pre a casa cu ce sê mance mane. Sê lasámu aceste scene uimitórie de miseria si de desperare; sê trecemu la pragatirile militare.

Gard'a natiuna'la se armédia barbatescu. In tóte gradinile publice si in pietie se facu esercitie. La unii din cetatieni le vine greu a manuá arm'a, cá-ci n'au pusú inca man'a pre dins'a. Dar entus'asmulu e mare si toti ascépta devotati ór'a martiriului. In curtile Louvrului si in curtea Tuileriiloru se esercéza voluntarii. Portile sunt indesuite de privitori. De câte-va díle incóce totu sosescu reg'imente in Paris, si fara sê se opréscá, pornescu mai departe, nu se scie unde —

Nu te mirá candu díce, cá nu se scie unde, cá-ci nu mai e permisú de a vorbí despre mi-cârilé trupe-loru. De altfelu nouátile inca ne lipsescu cu totulu de vr'o câte-va díle. Ministeriulu candu le impartosiesce in camera, si-face o multíme de reserve, cá-ci mai tóte comunicatiunile sunt intrerupte. Aseptarea este fórté incordata. Portile primariiloru sunt baricadate de

multimea setoasă de noutăți. Acést'a se intempla și pre la redacțiuni, pre langa chiscurile venditorilor de diuare și pre langa Camera; sê nu ne uitâmu de palatulu Bursei, unde curiosii sunt fara numeru.

In lips'a noutătilor oficiale, noutătile false și scornite circuléza pretutindenea. Asié se vorbesce spre esemplu, câ regele Gulielmu și Fredericu Carolu inceputura a se retrage. Apoi se spune éra-si, câ principele regal se apropia de capitala cu 400,000 de ômeni. Ce sê alegi din tôte astea? celu mai bunu midilocu de a te linisce, de a nu crede nimicu. Pentru aceea nu ve mai raportezu nici eu tôte as'é numitele: „faux bruits“ și „les on dit du boulevard.“

Numerulu poporatiunii parisiene scade din dî in dî. Mai de-una-dîle se dete unu decretu in puterea caruia tôte gurele „inutile“ sê se scôta din Paris; aceste gure „inutile“ dupa „Figaro“ erau gurele deputatilor, dar dupa inticleptiunea guvernatorului Trochu, gurele inutile sunt recriminatii de justitia, cersîtorii, femeile... betranii neputinciosi, pruncii etc. Alalta eri unu altu decretu comanda tuturor Prussienilor sêu Germanilor in genere sê paraséca Parisulu și despartimentulu Senei in restimpu de trei dîle. Esceptiunile voru fi pucino și se voru concede cu multe greutăți. Asceptâmu acum altu decretu care va scôte pre toti strainii, fara deosebire, din capitala, cu tôte câ ea este prevediuta cu destule bucate. Acést'a nu v'o potu intari dinainte, ci déca se va intemplá, o veti aflá cu ocasiunea altei corespondentie, datata pôte de prin Belgi'a.

Mai scie Domnedieu pre unde ne va aruncá intemplantura! Junimea romana a plecatu mai tóta fia prin Belgi'a, fia prin Elveti'a; de abié ne mai intalinimu câte doi, trei pre dî.

Unii din junii romani facura ce-va mai multu. Preste dâou-dieci de insi voru face o rogare la ministeriu ca sê-i primésca in gard'a natiunala pentru aperearea fortificatiunilor. Frumosu esemplu! Altu esemplu frumosu din partea junimii romane de aici este plecarea unoru studenti din medicina in ambulantiile franceze.

Asié dara nu potemu díce, câ Romanii se lasa mai progiosu decâtu alti straini aflatori in Franci'a. De altfelu trebue sê ve fia cunoscutu, câ la inceputulu resbelului mai multi oficiieri din Romani'a au cerutu servitie in armat'a de linia franceza; dar au fostu refusati ca toti ceialalti oficiieri straini. Nu sciu câti oficiieri de honvedii se voru poté laudá c'o asemenea refusa onorifica!...

Nu-mi permite spatiulu a ve raportá nici de astadata unele fapte stralucite de prin armat'a franceza. Me voiu restringe la câte-va indicatiuni generale. Soldatii francezi sunt mici de talia cu esceptiunea unoru regimente de garda și de gendarmi. Cele mai brave regimente sunt zuavii, francezi mai toti; apoi turcosii, arabi din Algeri'a; inspaimentatori mai cu séma sunt venetorii calari de Afric'a. Se díce, câ mai toti soldatii prussieni ar fi invetiati de rostu aceste cuvinte franceze: „où sont les chasseurs d'Afrique? où est MacMahon?“ Soldatulu francezu in generalu se distinge prin curagiu cavalerescu; lui i place lupt'a la largulu, pieptu la pieptu, in sabia și baioneta. Devotamentulu și patriotismulu francezu atât'a sunt de mari, încátu mai totu-de-una ostasiulu cautu biruinti'a cu pretiulu mortii, adeca vré sê móra, dar ca unu Epaminondas. In lupt'a de la Wiessembourg trebue sê se fia con-

vinu Germani'a, care este distanti'a intro anim'a franceza și germana. Lectiunile nu voru lipsi nici pentru venitoriu.

I. Lapedatu.

Curierulu modei.

— Pesta 8 septevre. —

De si acuma atentiunea tuturor e aintita a supra uriasiei incercâri a Franciei, prin care vré sê scape din labirintulu periculosu, in care o impinse nesocotinti'a unui guvernulu personalu, totu-si vomu sacrificá in numerulu presinte unu locusioru și pentru nesce notiie despre moda, câ-ci intemplete ori ce se va intemplá, damele totu-de-una dorescu a sci, cum sê se imbrace ca sê fia mai placute, iubite și admirate?

Sesonulu presinte este la finea domnirii sale, in curendu se va detronisá, intocmai ca Napoleonu, carele pana la penultim'a dî a sa fu totu-de-una omu mare. Nu scimu, déca si in moda se va introduce republic'a? Ceea ce scimu este, câ de acuma inainte serman'a ex-imperatésa Eugenia nu va mai figurá ca suprem'a creatória a modei. E bine, vomu vedé domniava luesulu si in republica sêu ba?

Pan'acuma lumea eleganta pôrta vestminte de metasa de colóre deschisa. Intre colorii preponderéza mai alesu vênét'a, rosí'a, galben'a și verdea, — intro materie: crépe de chine, Chaly, Mouzaia, Granadine, tarlatan, gaze, și mai alesu mollulu albu, batistulu, și é cru. Cea mai fina materia acuma e é cru, cu decoratiune de é cru sêu guipure albu.

Tôte vestmintele sunt prevediute cu spacelu netedu, strinsu la corpu, inainte taiatu in form'a unei anime, si din laintru acoperitu cu o chemisette sêu haina de metasa. Spacelulu netedu forméza o parte intregitória asemene si la vestmintele de percaii sêu batistulu, cu sêu fara bordure.

Fichu-rile in moll sêu in túll, in cele mai diferite forme, cu decoratiuni de dintele sêu rúsh, domnescu mai multu, decâtu ori candu de alta-data.

Palariele, dintre cari „Pamela“, „Froufrou“, și „Watteau“ sunt mai placute, se pôrta mai alesu in consonantia cu vestmentulu. Chiar asié si umbrariile, cari sunt prevediute tôte cu bastonu. Palariele se decoréza mai alesu cu crengi de acatie (frasinu).

Bietele crinoline esira de totu din moda, și damele incepu a suscitá mod'a de pe timpulu primei imperatíe, imitandu cu imbracamintulu loru form'a statuei. Cele mai multe se eliberara și de sucnele de peru de calu, — si astu-felu tali'a loru devine multu mai poetica.

In acestu sesonu se pôrta multu vestmintele de metasa négra, cu supravestminte albe; sunt multu mai originale vestmintele albe cu supravestminte negre, — in acestu casu maslele colorate slabescu contrastulu pré batetoriu la ochi.

In câtu priveșce frisurile, avemu sê insemnâmu, câ damele — spre bucuri'a frisorilor — și acuma pôrta frisure mari, dinapoi aplecate in josu, ér dinainte decorate cu creturi — se 'ntielege — naturale.

Inca câte-va cuvinte despre manusié. Aceste acuma sunt și mai lungi, decâtu pan'acuma, fiindu deja prevediute cu optu bumbi (nasturi.) Ele totu-de-una au sê fia de colóre vestmentului. Diminéti'a se pôrta mai alesu manusié, ce se potu spelá, și mai alesu cele de colóre galbena, cari sunt fórté practice.

CE E NOU?

* * * (*Adunarea de la Deva*) se apropia, si se spera a fi numerosa. Chiar acum aflăm, că intelighința română de acolo s'a intrunitu dfilele trecute spre a compune unu comitetu arangiatoriu.

* * * (*Societatea academica romana*) — precum ni spunu „Informatiunile“ — continua cu staruintia forte interesantele sale desbateri a supra literii a din dictionariu. E deja primita acesta litera si din dictionariu si din glosariu. Multu s'a desbatutu, si cu multa eruditie intrebarea archaismilor si neologismilor. Prete pucinu dlu Papiu Ilarianu va trage atentiunea Academiei a supra importantei manuscriselor lui Budai, cele procurate tierci de ministrulu Gusti, si conlucrarea regretabilului literatu G. Asachi. Dlu Urechia va face Academiei diverse comunicări, intre cari despre Mavrovlachi, si despre dictionariulu manuscrisu alu lui Temler, din 1780, aflatu de dsa in bibliotec'a de manuscrise de la Copenhag'a.

* * * (*Léganu*.) Primari'a capitalei Bucuresciloru a decisu se ofere Dómnei unu léganu pentru fiitoriulu principe séu principesa. Unu glumeti u observatu, că pe acestu léganu se va pune si o inscriptiune, facuta de dlu — Candiano-Popescu.

* * * (*La Cernauti*) se va deschide o espositiune agricola, condusa de unu comitetu sub presiedinti'a dlui baronu Petrino. Acésta espositiune se va deschide la 6/18 septemvre, si va durá pana la 12/24 septemvre, participandu la ea 200 de espunetori.

* * * (*Dlu Ionu Brateanu*.) marele cetatianu romanu, este si dsa arestatu in urmarea miscării de la Ploesci. Ceialalti arestati sunt deja mai toti eliberati, intre ceialalti si dlu Hasdeu e éra-si liberu, si continua „Column'a lui Traianu“, care pe timpulu arestării dsale se suspendase.

* * * (*Curiosități*.) Avemu se inregistrámu doue curiosități. Una este, că foile de la Bucuresci — afara de „Informatiunile“ — nu publica nimica despre societatea academica romana, par' că acést'a nici n'ar existe. Ele, afara de uriciósele si murdarele loru certe personale, nu cunosc nici unu interesu, ce le-ar indemná a scrie. Insu-si „Romanulu“ reproduce dupa „Federatione“ impartesirile despre Academia. A reproduce din unu diariu din Pest'a cele ce se petrecu in Bucuresci, nu e ast'a unu ce curiosu? — Dar se vi mai spunemu o curiositate! Nrulu din 1 septemvre alu foii Asociatiunii transilvane inca nu ni spune nimica despre adunarea generala tienuta in 8 augustu. Celelalte diuarie — precum ati potutu vedé — de multu si-au incheiatu reporturile despre acesta adunare, ma „Gazet'a“ a publicatu deja si protocolulu siedintiei prime, — inse „Transilvani'a“ nu scie inca nimica despre cele intemplate la Naseudu. Nu scimu unde e bub'a, dar atát'a, scimu, că prin asemenea procedura prenumerantii nu se sporescu.

* * * (*Calea ferata Oradea—Clusiu*) s'a deschisu mercuri in 7 septemvre, fara nici o festivitate. Trenulu va plecá din Oradea-mare la Clusiu in fia-care di de doue ori, in legatura cu ordinea de mersu a Societátii Tisaiane. Calea se face in cinci ore si jumetate.

* * * (*De la Bucuresci ni se scrie*.) că elevii scólei de agricultura si silvicultura de la Ferestreu au infiintiatu o societate de lectura si o biblioteca. Jun'a societate face progresu considerabilu, si tiene siedintie, in cari membrii ei se deprindu in artea oratorica. Biblio-

tec'a contine de 450 de volume. In fine mai amintimu, că numerulu eleviloru e 50, si dintre acestia 20 sunt din Transilvani'a. Inainte cu constantia, braviloru juni!

* * * („*Matica Slovenska*“.) Asié se numesce societatea literaria a Slovaciloru. In lun'a trecuta acésta societate a tienutu adunare generala, in care presiedintele a anunciatu, că in decursulu acestui anu pentru edificiuulu societátii s'au adunatu 8000 fl. Óre n'ar fi bine se invetiámu si noi de la slovaci nitica — insufletire nationala?!

* * * (*Condamnarea lui Mileticu*) de catra curtea juratiloru din Pesta a causatu mare neplacere intre serbi. Ei in mai multe locuri tienura adunári, in cari se dede expresiune simtieminteloru loru. Se serie din Neoplant'a, că acolo se adunara reprezentantii a 29 de comune, si decisera a se rogá de camer'a deputatiloru, ca acésta se nu estradeie pe Mileticu. La imperatulu si la guvernulu voru tramite deputatiune, ca se se infiintieze si la Neoplanta o curte de jurati, ca diuaristii serbi se nu fia siliti a stá pururea inaintea juratiloru straini.

* * * (*De la Bucuresci*) chiar la incheierea foii nóstre primiramu scirea, că Dómn'a Romaniei in 8 septemvre a nascutu o féta.

Literatura si arte.

* * * („*Tiranulu Romanu*“) a reaparatu cu nr. 12, si ese odata pe septemana, sub redactiunea dlui T. Pascalu. Abonamentulu costa 6 lei noi pe anu.

* * * (*Cantioneta noua*.) La ultim'a serata a Societátii romane de arme dlu C. Balanescu jocá pentru prima-óra o cantioneta de dlu Orasianu, fostulu redactoru alu „Nichipercei“. Titlulu cantionetei este: „Julele de inoratu.“ A facutu mare efectu.

* * * (*A aparatu*) nr. 4. alu fóiei Societátii pentru invetiatur'a poporului romanu. Cuprinsulu este forte instructiv si interesantu.

* * * (*Brosiura in caus'a bisericésca*.) De la Cernauti primiramu o brosiura de 76 pagine, intitulata: „Prim'a adunare populara in caus'a autonomiei bisericéi dreptu-credincióse din Bucovina, tienuta in Cernauti in 11/23 juniu 1870.“ Brosiur'a contine protocolulu stenograficu alu acestei adunári de multa importantia, publicandu la inceputu unu scurtu istoricu ale precedentieloru adunării.

Din strainetate.

* * * (*Napoleonu III in prinsóre prussésca*.) Sambet'a trecuta, in 3 septemvre la miédiadi, telegrafulu ni aduse o scire cutrieratória. Imperatulu Napoleonu III, carele a luptatu cu succesu stralucitu in trei párti ai lumii, si carele in decursu de doue-dieci de ani fu celu mai puternicu domnitoriu alu Europei, si-a terminatu inalt'a sa cariera intr'unu modu forte tragicu. Dar se ncepemu dinainte! Inregistraramu in numerulu trecut, că Mac-Mahon cu arnat'a sa se aflá la Sedan, si că cu dinsulu erá si imperatulu Napoleonu. Acuma vinimu s'adaugemu, că agerulu Mac-Mahon in giurulu Sedanului patru díle necontenitu s'a batutu cu prussienii; in urma inse, dupa cumplete perderi, prussienii reusíra a incungiurá tóta arnat'a francesa, si astfelu

pentru mic'a remasîtia a armatei lui Mac-Mahon n'a ramas altu remediu, decâtu capitulatiunea. Maresialulu Mac-Mahon greu ranitu, prelede comand'a generalului Wimpfen, carele numai decâtu a si tramisu unu parlamentariu în taber'a prussésca. Acest'a inse, din lips'a plenipotintiei necesarie, nu fu primitu. Atunce plecâ însu-si comandantele orasiului, generalulu O'Reilly. Regele pretinse capitulatiune fara conditiune, de óra ce fortaréti'a nu se mai póte aperá. Peste o óra parlamentariulu resosi, aducédu invoiéla francesiloru, si presentandu regelui o scrisóre autografa a imperatului. Acésta scrisóre contienca urmatóriele: „De óra-ce indesiertu am cautatu mórtea in midiloculu glóntieloru, nu-mi remane alt'a, decâtu a-mi depune sabi'a la piciórele majestâti tale.“ Bucuri'a prussieniloru ajunse la culme, cá-ci ei nu sciura cu siguritate, déca si Napoleonu se afla in fortarétiá. Capitulatiunea se incheiá numai decâtu. Soldatii francesi, toti devenira captivi, si armele se luara de la ei. Se díce, cá soldatii indignati au impuscatu pe Wimpfen; dar ast'a inca nu se scfe pozitivu. Despre Mac-Mahon unu dícu, cá s'ar fi impuscatu elu însu si, — altii inse afirma, cá a moritu in urm'a ranei sale primite in ataculu din urma. Adevverulu se va vedé mai tardíu. Numai atât'a mai insemnámu aice, cá armat'a prussésca a constatu din 300,000 de ómeni, — éra cea francesa din 40,000; va sê díca viteji'a prussésca n'a fostu asié mare. Déca vomu adauge la aceste, cá prussienii perdura 60,000 de soldati, ne vomu convinge de nou, cá francesii — de si unulu in contra siese — s'au luptatu toti ca nesce eroi demni de respectulu lumei întregi. Observandu aceste, sê continuámu descrierea celoru urmate dupa acésta catastrofa. Prussienii n'au sciutu cu siguritate, déca si imperatulu se afla in forterétiá, pentru aceea primira cu unu entusiasm nu nespusu scrisória dinsului. Bucuri'a loru fu mare, toti si-aruncara armele si incepura a se sarutá, éra bandele intonara numai decâtu „Marseillaise“-a si „Partant pour la Syrie.“ In midiloculu entusiasmului toti alergara sê felice pe Bismarcu. Elu inse respunde: „Aceste gratulatiuni competu regelui si lui Moltke. Eu am facutu numai atât'a, cá am castigatu aliantia statelor de la miédia-di!“ Peste jumetate de óra regele merse la Napoleonu, si vorbi cu dinsulu o óra si jumetate, fara martori. Ce a vorbitu ei la olalta, nu se scfe. Regele inse a telegrafatu socei sale aceste: „Ce momentu petrundiatoriu fu acel'a, in care convenii cu Napoleonu! Elu parea a fi frantu, cu tóte aceste inse avea o portare respectuosa.“ Loculu prinsórei imperatului s'a pusu la Wilhelmshöhe langa Kassel, unde fu inchisu de de multu si Jerome. Dupa regele cerú audintia Bismarcu, imperatulu lu-primi numai decâtu. Bismarcu, precum se díce — l'ar fi întrebatu, cá cine domnesce acuma in Franci'a? „Dinasti'a“ — respunde Napoleonu, si adause, cá dinsulu ca prinsonieriu nu póte sê între in negociatiuni de pace, ci in privinti'a ast'a sê se adreseze la regenti'a din Paris. Mai tardíu Napoleonu esí in taber'a prussiena, in o trasura deschisa, in societatea a câti-va generali, fumandu cu nepasare o cigareta. Prussienii au salutatu cu bucuria in midiloculu loru pe imperatulu — prinsonieriu.

* * * (*Respunsulu lui Bazaine.*) Dupa ultimulu actu alu catastrofei imperatulu a tramisu dóue depesie, una la imperatés'a in Paris, alta la Bazaine, in cari li fece cunoscuta sórtea sa. Oficierulu, care merse in Metz la Bazaine, totu-odata duse acestuia o provocare,

ca sê considere capitulatiunea imperatului si sê se predeie si dinsulu. Bazaine inse a respunsu: „Eu nu me luptu pentru Napoleonu, ci pentru natiunea francesa. Déca natiunea mea mi-va ordiná sê-mi depunu armele, le voi depune, pana atunce inse nu!“

* * * (*Profetirea lui Nostradamus.*) Trebuie sê mergemu departe inderetru in istori'a Franciei, ca sê gasimu unu esemplu ca si a lui Napoleonu. Inainte de asta cu 345 de ani affámu numai o asemenea catastrofa. Atunce regele Franciscu I deveni prinsonieriu la Pavia in lupta deschisa. Dupa batai'a perduta elu scrise mamei sale: „Tout est perdu, hors l'honneur!“ (tóte sunt perdute, afara de onórea.) E bine, pe timpulu acestui Franciscu I traiá Nostradamus, a carui profetiri sunt cunoscute in tóta lumea. Profetirea dinsului relativa la imperatulu-captivu suna astu-felu:

„Quand le seconde empire en Lutécie adviendra,
Dix-huit ans, moins un quart, pa plus, il ne vivra!“

(Déca a dóu'a imperatiá in Paris se va introduce, aceea va durá optu-spre-diece ani, detragendu-se trei luni.) Intru adevveru este admirabilu, cum s'a adevveritu acésta profetire, pana la ultim'a di. De la 2 decemvre 1852 pana la 2 septemvre 1870 au trecutu chiar siespre-diece ani si nóue luni. Se díce, cá Napoleonu in totu decursulu domnirii sale s'a si temutu de acésta profetire; dar si elu fu silitu a se convinge despre adevverulu proverbului romanu, cá „de ce te temi, nu scapi!“

* * * (*Efectulu catastrofei de la Sedan la Paris.*) In siedinti'a de domineca sér'a (4 sept.) a camerei deputatiloru Franciei, ministrulu Palicao anunciá rezultatulu luptei de la Sedan. Deputatulu Iuliu Favre propuse detronisarea lui Napoleonu si a familiei sale, dar vócea lui resuná indesiertu. In siedinti'a de alta di dimineti'a, Favre solicitá desbaterea propunerii sale. In siedinti'a din acea séra poporul umplú nu numai galeriele camerei, ci si sal'a, pretindiendu detronisarea dinastiei. La acésta multi deputati parasira sal'a numai decâtu. Atunci luá cuvintulu Gambetta, adresandu-se catra poporu cu rogarea, ca sê respecte libertatea cuvintului. Dar vócea lui resuná indesiertu. In laintru si p'afara pe bulevarde poporul strigá necontentitu: „Vive la republique!“ Deci Gambetta cu deputatii din stang'a proclamá republic'a.

* * * (*Gvernulu provisoriu alu Franciei*) se compuse luni nóptea (5 sept.) din republicani moderati, intre cari se acceptara si doi rosii. Éta noii ministrii: Favre esterne, Keratry polítia, Gambetta interne, Magnin finacie, Cremieux justitia, Leflo resbelu. In guvernulu e si Rochefort, care intrá in acestu locu de a dreptulu din prinsórea sa. Ce frumósa satisfactiune pentru dinsulu!

* * * (*Proclamarea republicei in Paris*) a pefugatu de acolo pe toti partisanii lui Napoleonu. Contelo Palicao, carele pana la ultimulu momentu anunciá camerei si lumei totu — „sciri bune“, a disparutu. Camer'a nu mai esiste. Corpulu legislativu fu disolvatu, si sal'a adunârii sigilata. Regin'a — la svatulu lui Trochu — parasí Parisulu Domineca la miédia-di, si caletorí in Belgi'a. Se díce, cá numai Nigra si Metternich scapara pe ex-imperatés'a de furi'a poporului. Senatulu asídera fu disolvatu. Republic'a se proclamá deja si in alte orasie, precum in Lyon, Bordeaux, Grenoble etc. Presiedintele comitetului pentru aperiarea tierii e Trochu, care fu imbiatu si cu presiedinti'a guvernului, dar inca nu se scie déca va acceptá?

** (Proclamațiunea prefectului politiei Keratry) contine între altele și aceste cuvinte: „Scopulu revoluțiunii, și acuma întocmai ca la 1792, e gonirea strai- nilor de pe pământulu francesu.“ S'a chiamatu sub arme toti francesii de etate 20—25 ani.

** (Perderile de la Sedan) din ambele parti se urca la 70,000 de ómeni. Dar inca nu se póte sei positivu. Din acestu numeru totu-si se vede, cã francesii si-aice s'a portatu eroicesce. Prussienii dara au cumperatu scumpu acésta — victoria stralucita.

** (Mai nou de la Paris.) Telegrameme, sosite la noi marti dupa miédia-di, anuncia, cã poporulu a nimicitu tóte statuele lui Napoleonu, și cã erumperea tumultului in palatulu Tuilerieloru fu impedeata prin gard'a natiunala.

** (Napoleonu a si sositu) la locul prinsórei sale, insocitu de câti-va generali francesi, și oficiieri prussieni. Elu trecu prin Belgi'a, unde se afla și fiulu seu, carele scapã liberu.

** (Armat'a germana) a si plecatu catra Paris. Avantgarda a ajunsu deja la Louvois.

(Armat'a lui Vinois,) care fu tramisa pentru ajutorarea lui Mac-Mahon, dar nu potã sã sosésca la timp, — se rentóse catra Paris. Acésta armata constã din 50,000 de soldati.

** (Insufletirea germanilor) nu se póte descrie. In tóte orasiela mai mari publiculu undulã pe strade, strigându: „Sã traiésca Germani'a si armat'a sa!“ Sãra fura iluminate tóte, și de siguru s'a beutu multa bere. In Berlinu nu mai remase omu p'acasa. Toti iesira inaintea palatului, unde regin'a trebuiã sã se ivésca in fia-care patrariu de óra. Poporulu entusiasmatu cantã cantece natiunale inaintea palatului lui Bismarc, Moltke și Roon. S'a intemplatu și o scena originala. In midiloculu entusiasmulu unu copilu de calciunariu se sui pe statu'a cea gigantica a lui Fridericu celu Mare, și puse acolo flamur'a Germaniei. Poporulu privi ca imbetatu acésta operatiune. Regin'a invitã pe copilu la dejunu, și i darui nesce vase. Copilulu est cu aceste vase pe balconulu palatului și din tóte partile fu salutatu cu: „Hoch!“

** (In Itali'a) asemenea se pregatesce unu evenimentu mare. Telegrameme mai nóue intarescu cu tóta siguritatea, cã regele va abdíce, și se va proclamã republ'c'a. Unu corpu de armata a intratu in statulu papalu.

** (Din Spani'a) unu telegramu de mercuri deminéti'a anuncia, cã guvernulu de acolo vre sã proclamere republic'a. Cine n'ar vedé aice legatur'a de idei între statele latine? Cine scie la ce ne vomu desceptã mane, cã-ci acuma in fia-care di se ivescu eveneminte de acele, pentru cari in stare normala s'ar pofti câte o jumetate de secolu!

** (Anunciurile de casatoria) asemenea imbracara o forma patriotica. Unu diariu din Berlinu publica urmatoriulu anuci: „O femeia cam de trei-dieci de ani si-cauta unu barbatu veduvu, carele ar dorí a participã in marea batalia natiunala, inse carele de grigea copiloru nu póte sã inreprimdia acestu pasiu. Unu asemenea barbatu póte sã concredia copii sei cu tóta liniscea ingrigirii mele, cã-ci ei de siguru se voru bucurã de cea mai atenta iubire și ingrigire mamésca.“

** (In batalia de la Wórh) unu gloriu a ranitu cumplitu man'a principelui Grammont. In urma- rea acesteia trebuiã sã se faca o operatiune medicala, și mediculu fu silitu a trebuintiã chloroformu. Unu preotu campestru, carele din intemplantu asistã la acésta operatiune, incepu a invinevatí pe Simpson, inventatoriulu chloroformu lui, cã dinsulu prin inventiunea sa a comis unu pecatu, voindu a delaturã dorerea, ceea Ddieu a tramisu a supra ómeniloru dreptu pedépsa. „Si ce vei díce dta, — díse principele, — déca eu ti-voiu demustrã, cã si Ddieu a intrebuintiatu unu midilocu pentru nesimtirea dorerii?! Au n'ai cetitu in biblia, cã Ddieu inainte de a scóte cóst'a lui Adam a tramisu a supra acestuia unu somnu profundu?“

Gâcitura de semne.

De Stefanu Vela.

Șei ?iel' Δ :e§ Δ o:Δ!Δ,
O—u'—!rΔ.—; 'Δ .—' Δ ,u;Δ!Δ!
—,e-o ,uril'Δ i.—§Δ.—!Δ!Δ,
Δ—oro;u“u ,aru!Δ!u?!

Deslegarea gâciturei numerice din nr. 30.

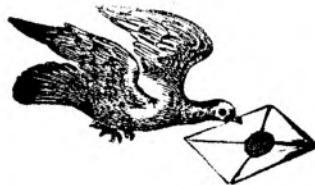
Ah! vina, fiu iubite, frumosulu meu amoru,
De-ti pune a ta frunte pe sinu-mi ardiatoriu;
Cũ bucl'a ta blondina, cu chipulu teu voiosu,
Cu fruntea ta senina, esti angeru de frumosu!
Chiar sant'a Nascátoria acum de te-ar vedé,
Ar crede, cã-i copilu-i, de vrést'a-ti candu erã.
Ah! vina-a mea vlastare, cã-ci dupa Donnedieu,
Eu n'am nimicu mai mare decâtu amorulu teu!

I. C. Fundescu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele și domnisiórele: Mari'a Gaitanu, Luis'a Murgu n. Balcu, Silvia Moldovanu, Paulina Pelle, Ersili'a Magdu, Mari'a Dragosiu; și de la dlu: Vasiliu Olariu.

Deslegarea gâciturei de siacu din nr. 29 ni-a mai sositu inca de la d-le Mari'a Ratiu, Zinca Pandrea, Mari'a Brasioveanu, și de la domnii: Nicolau Vladu, Vasiliu Olariu, Stefanu Vela.

Post'a Redactiunii.

„Panteonulu Romanu“ s'a tramisu deja toturoru abonantiloru. Cei ce nu l'aru fi primitu, binvoiesca a reclamã numai decâtu.

Cernauti. E serisa cu multa eruditiune; inse din caus'a multelor citatiuni slavone, nu o potemu publicã, pentru cã ni lipsescu literile. Apoi asemene lucrare convine mai bine in o fôia puru-scientifica. — Versurile nu se potu intrebuintiã.

Bune séu rele? Dorere, iubite frate, sunt rele, fórté rele, — nici una nu-i buna între ele

Suplementu: „Cavalerii noctii“ tomulu I, còt'a IX.

Proprietariu, redactoru respundiatoru și editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piat'a Pesciloru, Nr. 9.